

29.1.2025

Kyyjärven kunnanvaltuustolle

Kyyjärven kunnan kuntalain 118 §:n mukaisen arviointiryhmän ehdotus kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

1. Tausta ja toimeksianto

Kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen 118 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet laissa mainitut raja-arvot. Kyyjärven kunnan vuoden 2022 konsernitilinpäätöksen asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on 2 564 euroa ja vuoden 2023 vastaava alijäämä on 2 370 euroa. Näin ollen arviointimenettelyn kriteeri täyttyy.

Kyyjärven kunta on ollut aikaisemmin arviointimenettelyssä perustuen vuosien 2018–2019 tilinpäätöksiin ja vastaavasti konsernitaseen kertyneeseen alijäämään. Edellä mainitun arviointiryhmän ehdotus valmistui 22.1.2020. Ehdotuksessa arviointiryhmä päätyi esittämään kuntaliitosselvityksen käynnistämistä. Tämän seurauksena valtiovarainministeriö asetti kuntajakoselvittäjän, joka päätyi esittämään Kyyjärven, Kivijärven, Karstulan ja Kannonkosken kuntien yhdistämistä. Esitys kuitenkin kaatui Kannonkosken kunnan vastukseen helmikuussa 2021. Jatkoselvityksen jälkeen kuntajakoselvittäjä ehdotti Kyyjärven ja Karstulan kuntien yhdistymistä, mutta Kyyjärvi hylkäsi ehdotuksen toukokuussa 2021. Tämän jälkeen valtiovarainministeriö ei kuitenkaan päätenyt esittämään kuntien pakkoliitosta, koska Kyyjärven suuri alijäämän määrä johtui osin arviointimenettelyn aikana tehdyistä taseen arvonalentumiskirjauksista ja alijäämä oli vähentynyt merkittävästi vuosien 2020–2022 aikana tasapainottoimista johtuen.

Kyyjärvellä oli vuoden 2020 konsernitilinpäätöksessä kertynyttä alijäämää 4 937 euroa per asukas eli määrä on vähentynyt sen jälkeen erityisesti vuonna 2022. Vuoden 2023 konsernin tilikauden ylijäämä oli kuitenkin 227 euroa per asukas (267 000 €), joten alijäämän kattamisen tahti on hidastunut suhteessa edellisiin vuosiin. Kyyjärvi sai myös harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 266 000 euroa vuonna 2023, joten ilman sitä konsernin tilikauden tulos olisi ollut

nollatasolla. Lisäksi emokunnalla on ollut taseessa vuodesta 2019 lähtien kattamatonta alijäämää ja kuntalain mukaan ao. alijäämä tulee olla katettuna vuoden 2024 loppuun mennessä.

Koska arviointimenettelyn edellytykset täyttyvät edelleen ja konsernin taseen alijäämä on yhä merkittävä, valtiovarainministeriö asetti 28.8.2024 kuntalaissa tarkoitetun arviointiryhmän. Arviointiryhmän toimikausi oli 28.8.2024 – 31.1.2025.

Arviointiryhmän puheenjohtajaksi nimettiin hallintotieteiden maisteri Kimmo Behm, Kyyjärven kunnan edustajaksi kunnanvaltuuston puheenjohtaja Maija Uusisalo ja valtiovarainministeriön edustajaksi finanssineuvos Ville Salonen. Arviointiryhmän kokouksiin ovat lisäksi osallistuneet Kyyjärven kunnanvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Antti Tuukkanen, kunnanjohtaja ja henkilöstön edustaja Tiina Pelkonen, kunnanhallituksen puheenjohtaja Kai Oinonen, valtuuston ja kunnanhallituksen jäsen Jouko Huumarkangas, talous- ja hallintosihteeri Heli Nieminen sekä asiantuntijasihteerinä neuvotteleva virkamies Minnamaria Korhonen valtiovarainministeriöstä. Kunnanjohtaja Tiina Pelkonen irtisanoutui virasta 1. kokouksen jälkeen, minkä jälkeen häntä sijaistivat vt. kunnanjohtajana Maija-Liisa Immonen ja hänen jälkeensä Raisa Kinnunen.

Arviointiryhmä tehtävänä oli tehdä ehdotus kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Kunnanvaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän toimenpideehdotukset ja saatettava niitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Valtiovarainministeriö tekee arviointiryhmän toimenpideehdotusten ja kunnanvaltuuston päätösten perusteella ratkaisun kuntarakennelaisissa tarkoitetun erityisen selvityksen tarpeellisuudesta kuntajaon muuttamiseksi.

Arviointiryhmä piti 6 kokousta. Lisäksi Kyyjärvellä järjestettiin 24.10.2024 valtuustoinfo arviointimenettelystä ja esiteltiin valtiovarainministeriön näkemykset kunnan taloudellisesta tilanteesta.

2. Arviointiryhmän ehdotuksen perustelut

Arviointiryhmän selvitys Kyyjärven kunnan mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut ja ehdotus toimenpiteiksi perustuvat sekä toteutuneeseen talouskehitykseen että arvioon talouden kehityksestä lähivuosina. Tulevien vuosien talouden kestävyys arvioinnissa kunnan esittämällä talouden tasapainottamisohjelmalla on keskeinen merkitys. Näistä lähtökohdista on arvioitu kahta mahdollisuutta, kunnan säilymistä itsenäisenä ja tätä edellyttäviä talouden tasapainotustoimia tai palveluiden vaarantumisesta johtuvaa tarvetta kuntajaon muuttamiselle. Arvioitaessa kunnan edellytyksiä turvata asukkaiden lakisääteiset palvelut on lisäksi huomioitu kunnan muut olosuhteet, kuten väestölliset, maantieteelliset ja elinkeinorakenteelliset tekijät.

Talouden kestävyys arvioinnissa on tarkasteltu sekä emokunnan että kuntakonsernin tilannetta.

Kyyjärven kunnan konsernitilinpäätöksessä yhdisteltäviin yhteisöihin kuuluivat vuoden 2023 tilinpäätöksessä tytäryhteisöinä Kyyjärven vuokra-asunnot Oy, Kiinteistö Oy Kyyjärven liikekeskus, Kyyjärven Lämpö Oy, Kyyjärven Paletti Oy sekä kuntayhtyminä Äänekosken ammatillisen

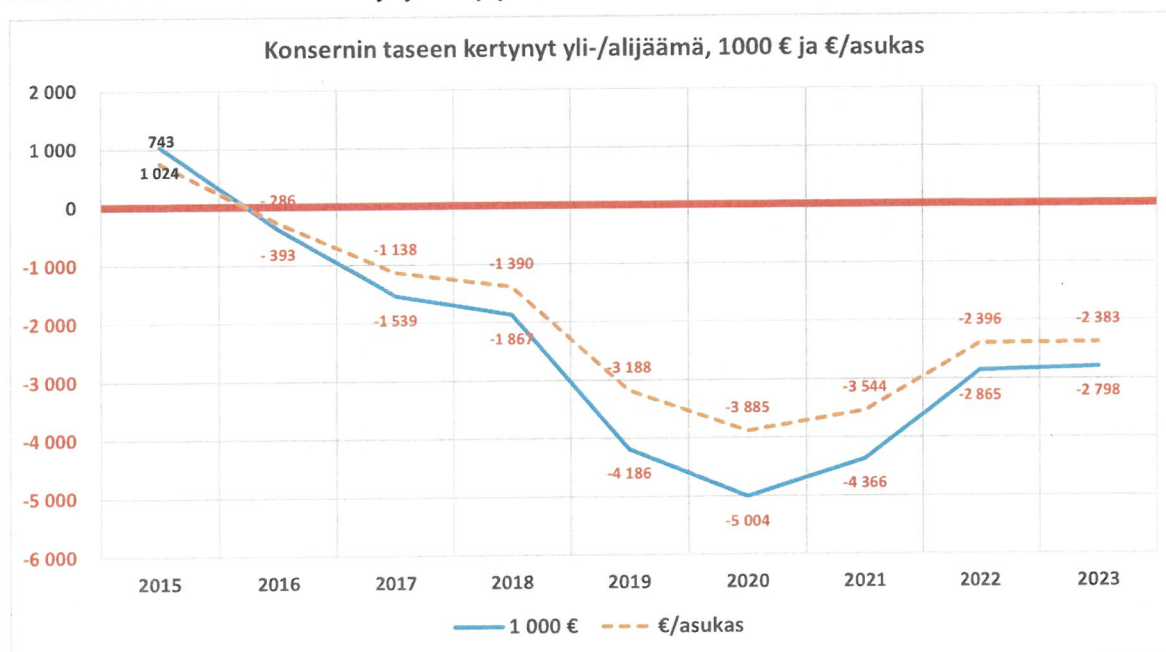
koulutuksen kuntayhtymä ja Keski-Suomen liitto. Kyyjärven Paletti Oy on myyty vuoden 2024 aikana, joten kunnalla ei ole enää omistuksia ja vastuita sen osalta.

2.1. Talouden toteutunut kehitys

Kyyjärven kunta päätyi arviointimenettelyyn konsernitilinpäätöksen taseen kertyneen alijäämän perusteella. Konsernin taseessa on ollut kertynyttä alijäämää yhtäjaksoisesti vuodesta 2016 lähtien. Konsernin tilikaudet ovat olleet alijäämäisiä vuosina 2016–2020, kun taas vuodet 2021–2023 ovat olleet ylijäämäisiä. Heikoin tilanne oli vuonna 2019, jolloin konsernin tilikausi oli hieman yli 2,4 milj. euroa eli 1 851 euroa/asukas alijäämäinen. Vuonna 2022 tilikausi oli taas vahvin ylijäämän ollessa n. 1,2 milj. euroa. Vuoden 2016 tilinpäätöksessä konsernin taseen kertynyt alijäämä oli n. 0,4 milj. euroa eli 286 euroa per asukas. Vuoden 2023 kertyneen alijäämän määrä oli n. 2,8 milj. euroa eli 2 383 euroa per asukas. Arviointimenettelyssä alijäämän määrän tarkastelussa huomioidaan myös tuloksenkäsittelyerät eli konsernin osalta muut omat rahastot, joita Kyyjärvellä oli 16 000 euroa eli 14 euroa per asukas vuonna 2023. Muiden rahastojen merkitys on siis hyvin vähäinen Kyyjärven osalta.

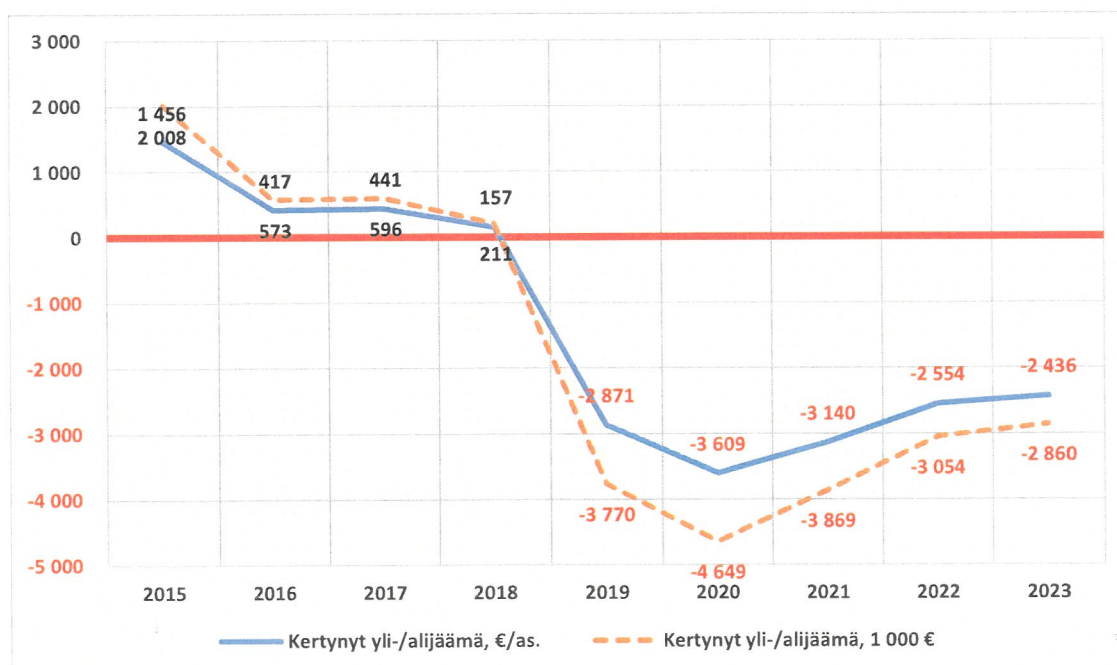
Konsernin kertynyttä alijäämää on siis saatu pienennettyä vuosina 2021–2023, mutta esimerkiksi vuoden 2023 tilikausi olisi ollut nollassa ilman 266 000 euron harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta. Kyyjärven kunta sai harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta tätä ennen vuonna 2020. Tässä on lisäksi hyvä huomioida se, että vuosi 2023 oli kuntataloudessa tuloksellisesti koko 2000-luvun vahvin johtuen pääosin kertaluonteisesta sote-uudistukseen liittyvästä noin 1,3 mrd. euron ns. verohännästä. Myös vuodet 2020–2022 ovat olleet kuntataloudessa poikkeuksellisen vahvoja johtuen mm. valtion merkittävistä koronatuista, omaisuuden myyntivoitoista sekä hyvästä työllisyystilanteesta ja tätä kautta verotulokehityksestä.

Kuvio 1. Konsernin taseen kertynyt ali-/ylijäämä 2015–2023, 1000 € ja €/asukas

Emokunnan taseen kertyneen ali-/ylijäätymän kehitys on ollut trendinomaisesti samankaltainen kuin konsernilla. Suurin ero konserniin nähden on siinä, että emon taseeseen muodostui kertynyttä alijäämää vasta vuodesta 2019 lähtien, kun siis konsernilla on ollut kertynyttä alijäämää vuodesta 2016 lähtien. Vuonna 2023 kertyneen alijäämän määrä oli sekä emolla että konsernilla lähes sama eli noin 2,4 milj. euroa.

Kuvio 2. Emokunnan taseen kertynyt ali-/ylijäätymä 2015–2023, 1000 € ja €/asukas

Keskeisinä syinä heikentyneeseen taloustilanteeseen sekä emon että konsernin osalta ovat olleet suuret poistot ja arvonalentumiset vuosina 2018–2020 sekä vuonna 2019 tehty Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n 2,2 milj. euron pakollinen takausvastuiden varaus. Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n omistajakunnat hakivat yhtiön yrityssaneerukseen keväällä 2020. Kunnilla oli yhteensä noin 30 milj. euron takausvastuut KSVH Oy:lle. Kyyjärven kunnan osuus takausvastuusta oli 2 234 658 euroa. Pakolliset varaukset merkitään kunnan tuloslaskelmassa toimintakuluihin. Arvonalentumiset koostuivat pääosin kunnan enemmistöomisteisen Paletti Oy:n osakkeiden arvon alaskirjauksesta sekä liikerakennuksen hallintorakennusten arvonalennuksista. Paletti Oy:n arvonalentumiset on toteutettu seuraavasti; 1,47 milj. euroa vuonna 2019, 1,19 milj. euroa vuonna 2020, 83 400 euroa vuonna 2022 ja 140 000 euroa vuonna 2023.

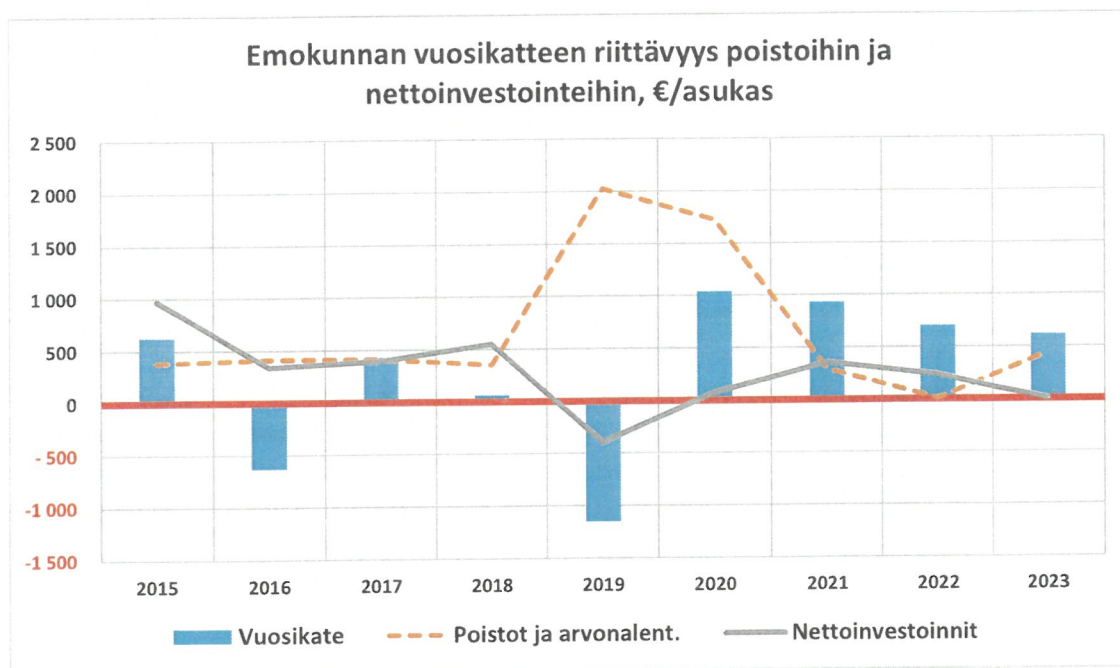
Sekä emokunnan että konserni vuosikate ovat olleet positiivisia vuosina 2020–2023, kun taas vuonna 2019 molempien osalta vuosikate oli selvästi negatiivinen. Vuoden 2019 heikko vuosikate selittyy pitkälti edellä mainitulla Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n 2,2 milj. euron takausvastuiden pakollisella varauksella. Em. pakollisen varauksen seurauksena emokunnan toimintakulut kasvoivat edellisvuodesta kokonaisuudessaan yli 22 prosenttia eli yli 2,3 milj. euroa. Tämä heijastui myös konsernin vuosikatteeseen heikentävästi.

Negatiivinen vuosikate tarkoittaa, että kunta joutuu rahoittamaan osan toimintakuluista rahavaroilla, omaisuuden myynneillä tai lainan lisäyksellä, mikä tarkoittaa toisin sanoen ns. syömävelkaa.

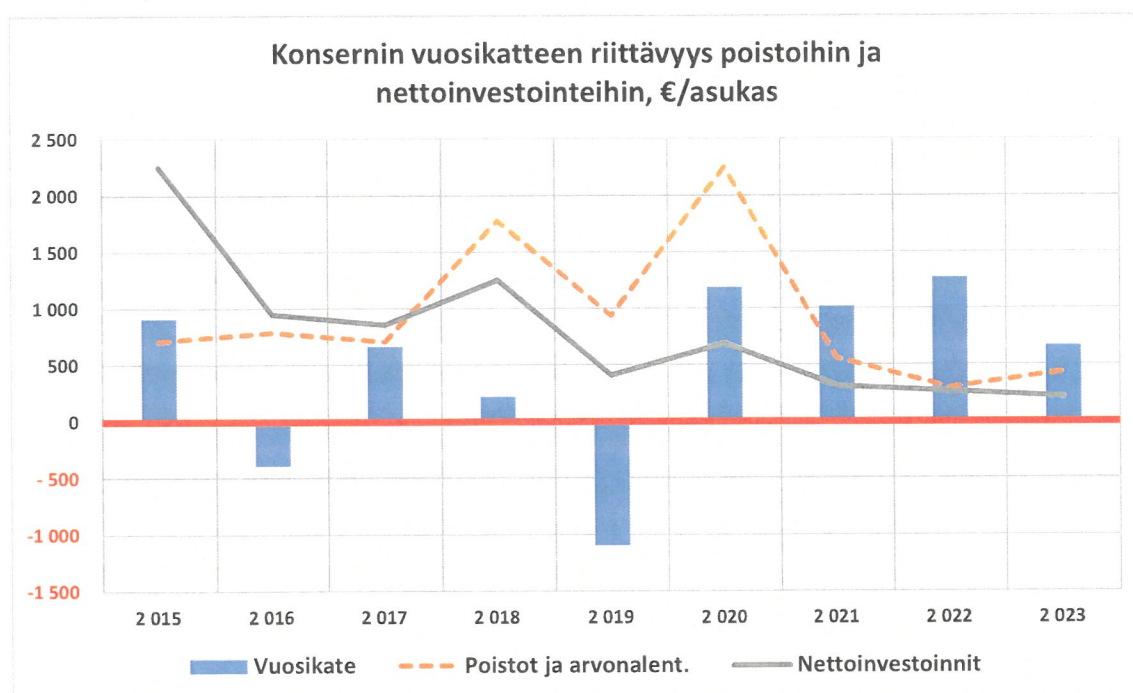
Tämän lisäksi muulla kuin tulorahoituksella rahoitettavaksi jäävät investoinnit ja lainojen hoitokulut eli korot ja lyhennykset.

Kuvioissa 3 ja 4 on esitetty vuosikate, poistot ja arvonalentumiset sekä nettoinvestoinnit vuosina 2015–2023. Nettoinvestoinneilla tarkoitetaan tässä yhteydessä investointimenoja, joista on vähennetty investointeihin saadut rahoitusosuudet sekä investointihyödykkeiden luovutustulot eli omaisuuden myyntitulot. Kuvioista havaitaan poistojen ja arvonalentumisten suuret määrät vuosina 2018–2020 kun taas vuodesta 2021 lähtien ne ovat palautuneet normaalille tasolle. Nettoinvestoinnit ovat olleet viime vuosina keskimäärin poistojen tasolla lukuun ottamatta vuotta 2019, jolloin suurehkot investointihyödykkeiden luovutustulot eli omaisuuden myynnit käänivät nettoinvestoinnit positiivisiksi samalla kun bruttoinvestoinnit olivat vähäiset.

Kuvio 3. Emokunnan vuosikatteen riittävyys poistoihin (ml. arvonalentumiset) ja nettoinvestointeihin 2015–2023, €/asukas

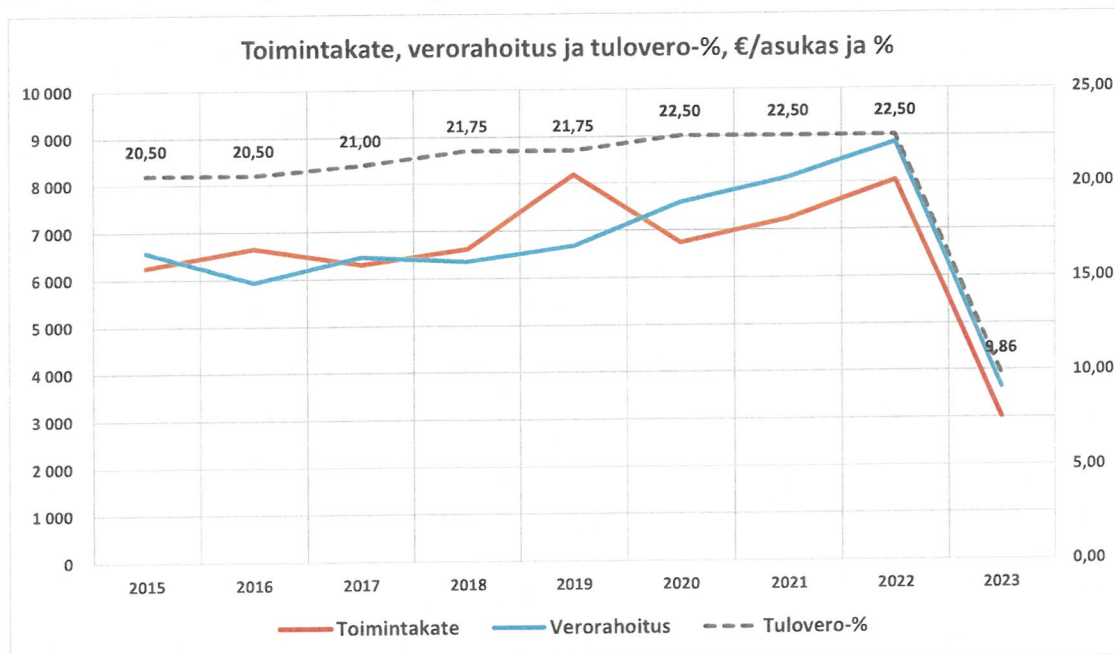

Kuvio 4. Konsernin vuosikatteen riittävyys poistoihin (ml. arvonalentumiset) ja nettoinvestointeihin 2015–2023, €/asukas

Kunnan tulorahoituksen tasapainoa kuvaava vuosikate muodostuu pääosin toimintakateen ja verorahoituksen erotuksena. Verorahoituksella tarkoitetaan verotulojen ja valtionosuuksien yhteismäärää. Kuvio 5 nähdään, että vuosina 2016 ja 2019 jolloin emokunnan vuosikate oli negatiivinen, toimintakate ylitti verorahoituksen tason. Heikoin tilanne oli vuonna 2019, mikä selittyy pitkälti edellä mainitusta Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n huomattavasta, 2,2 milj. euron takausvastuiden pakollisesta varauksesta. Vuodesta 2020 lähtien tilannetta ovat parantaneet muun muassa kunnallisveroprosentin 0,75 %-yksikön korotus vuonna 2020, vuosina 2020 ja 2023 saadut harkinnanvaraiset valtionosuudet korotukset, valtion merkittävät koronatuotet vuosina 2020–2022 sekä sote-uudistukseen liittyvä ns. verohäntä vuonna 2023. Kyyjärvi sai harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta myös vuonna 2019, mutta tästä huolimatta vuosikate oli selvästi negatiivinen. Vuoden 2023 tilinpäätös ei ole vertailukelpoinen aiempien vuosien kanssa sote-uudistuksen tulojen ja kustannusten siirron takia.

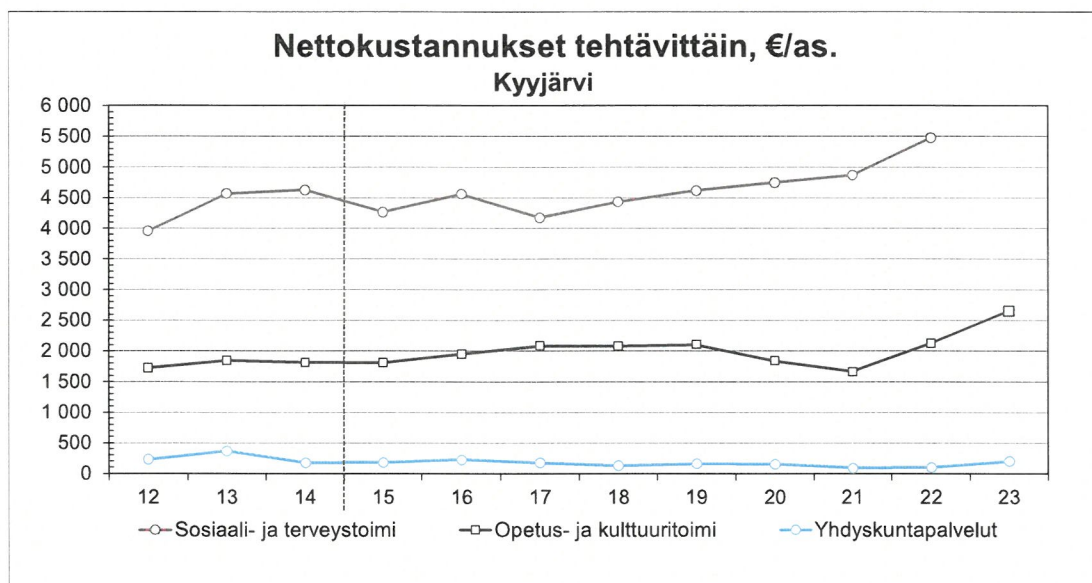
Kuvio 5. Toimintakate, verorahoitus ja tuloveroprosentti 2015–2023, €/asukas ja % (emo)

Kuten muillakin kunnilla, vuoteen 2022 saakka sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset ovat muodostaneet suurimman osan Kyyjärven kaikista nettokäyttökustannuksista. Sote-uudistuksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset eivät enää rasita kuntien taloutta vuodesta 2023 lähtien. Vuoden 2022 sote-kustannukset määrittivät kuitenkin sote-uudistukseen liittyvän valtionosuuksien pysyvien tasauselementtien tason. Kyyjärvellä sote-kustannusten kasvu oli suurta vuonna 2022, mikä tarkoitti, että tasauselementit muodostuivat epäedullisemmaksi verrattuna tilanteeseen, jossa kustannusten kasvu olisi ollut maltillisempaa. Näin ollen, vaikka Kyyjärven talouden tasapainon muutos sote-uudistuksen seurauksena oli 54 euroa per asukas positiivinen, heikko lähtökohtatilanne jää lähes sellaisenaan rasittamaan kunnan taloutta. Talouden tasapainolla tarkoitetaan sote-uudistuksen yhteydessä vuosikatetta poistojen jälkeen.

Myös opetus- ja kulttuuritoimen kustannukset ovat kasvaneet vuodesta 2022 lähtien voimakkaasti, kun taas vuosina 2020–2021 kustannukset vähenivät edellisvuodesta. Kuviossa 6 on esitetty Kyyjärven keskeisten tehtävien nettokustannusten kehitys vuosina 2012–2023.

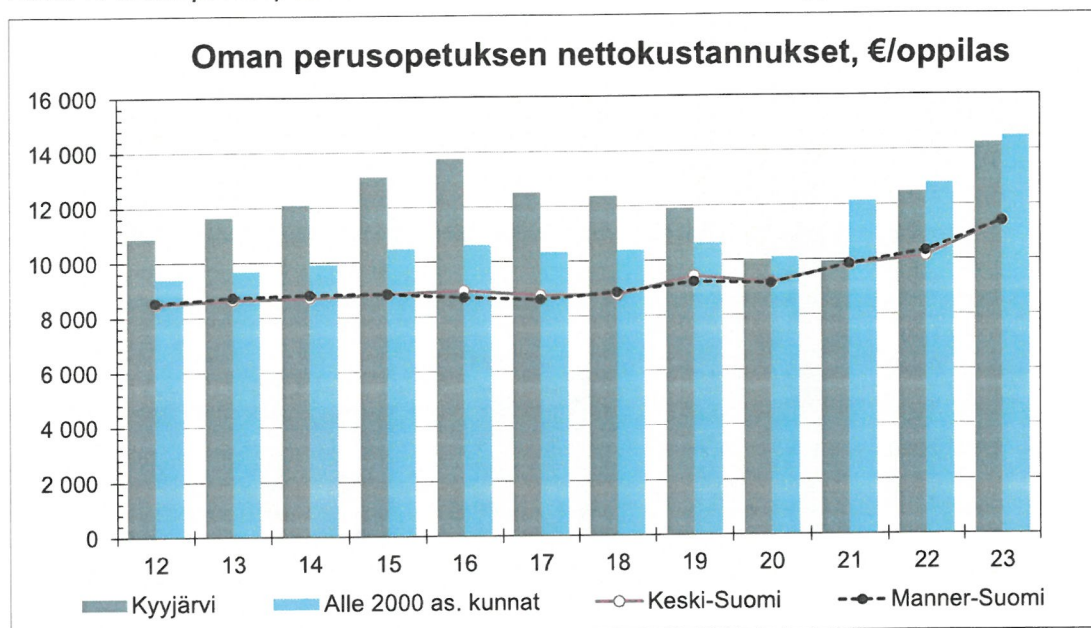
Kuvio 6. Nettokustannukset keskeiset tehtävät 2012–2023, €/asukas

Oman perusopetuksen osalta Kyyjärven kustannukset alittavat lievästi vastaavan asukasmäärän kuntien keskimääräiset kustannukset vuonna 2023. Huomion arvoista on kuitenkin se, että Kyyjärven oman perusopetuksen kustannukset ovat kasvaneet kahtena viime vuotena selvästi em. verrokkiryhmää enemmän. Vielä vuonna 2021 Kyyjärven kustannukset olivat 2 186 euroa per oppilas alemmat kuin vastaavan asukasmäärän kunnissa, mutta vuonna 2022 kustannukset ovat lähes samalla tasolla. Vuoden 2020 kustannusten alhaista tasoa selittää yleisesti koronaan liittyvät sulkutoimet. Vuonna 2022 kotikuntakorvaustulot pienenivät ja käyttökustannuksia lisäsivät valmistavan opetuksen järjestäminen sekä oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeen kasvu. Kun taas vuonna 2023 perusopetuksen ja kirjaston kustannuksia lisäsivät vanhan koulun/kirjastorakennuksen purkaminen. Kyyjärvellä toimii tällä hetkellä vain yksi peruskoulu, Nopolan koulu, jossa oli 144 oppilasta vuonna 2023. Nopolan peruskoulun yhteydessä toimii myös kunnan ainoa päiväkotitoimi. Nopolan koulu valmistui vuonna 2018.

Kuvio 7. Oman perusopetuksen nettokustannukset 2012–2023, €/oppilas

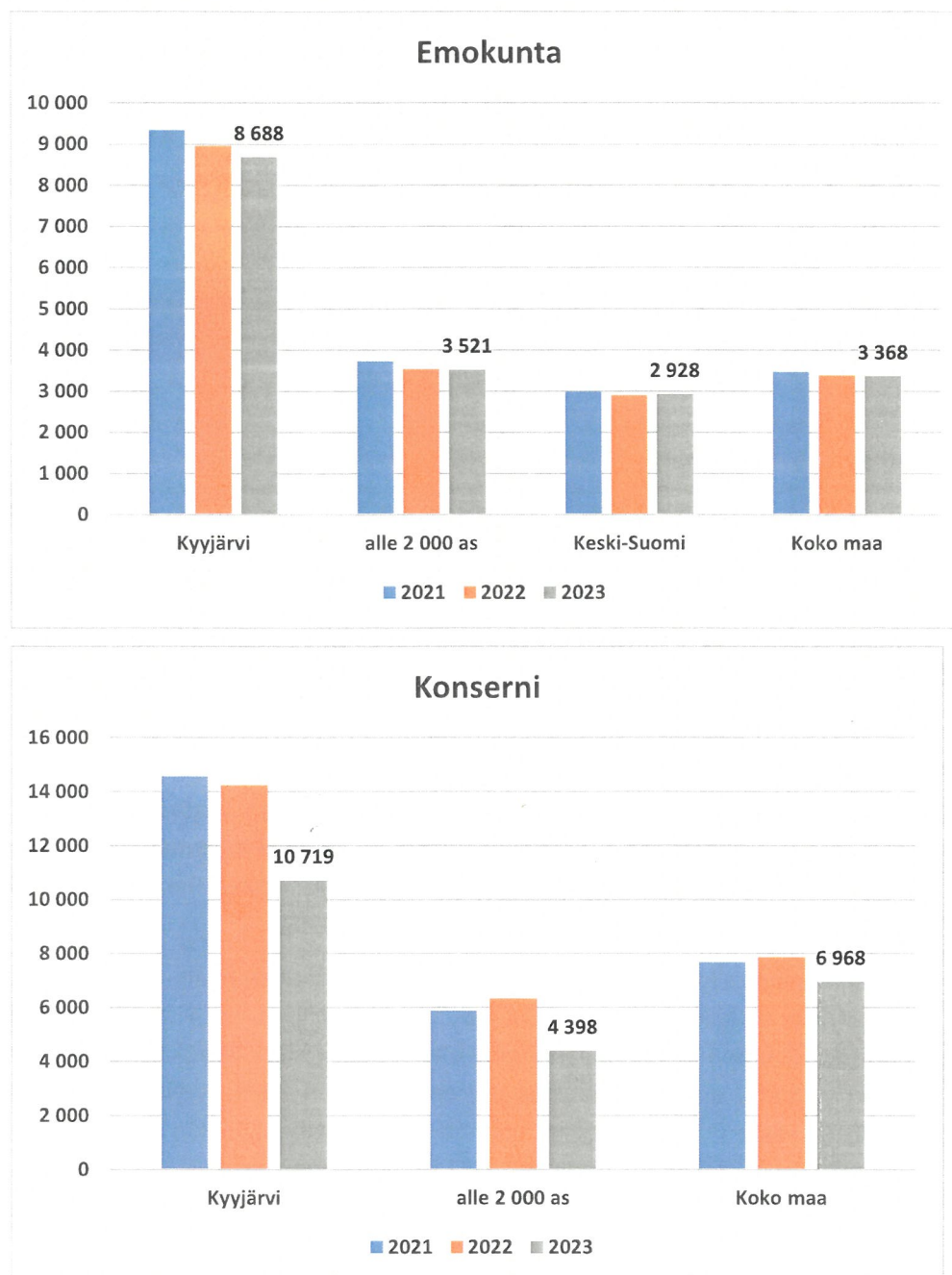

Varhaiskasvatuksen Kyyjärven kustannukset per 0-6 vuotias ovat selvästi verrokkeja pienemmät (718 €/0-6 vuotias pienempi) ja kustannusten kasvu on ollut viime vuosina samaa tasoa kuin vastaavassa kuntakoryhmässä. Varhaiskasvatuksen kustannusten vertailussa on huomioitava myös osallistumisaste, joka on Kyyjärvellä 70 prosentin tasoa.

Muiden palveluiden osalta voidaan todeta, että Kyyjärven kustannukset ovat melko maltilliset, minkä vuoksi niiden osalta säästötoimenpiteitä on niukasti löydettävissä. Kirjastotoimi on muiden palveluiden osalta ainoa tehtäväalue, jossa kustannustaso on vastaavaa kuntakoryhmää korkeampi ja jossa ero muodostui erityisesti vuonna 2023.

Kyyjärven kunnan lainamäärä on sekä emon että konsernin osalta selvästi verrokkeja korkeampi. Emokunnalla oli lainaa vuoden 2023 lopussa 10,2 milj. euroa eli 8 688 euroa per asukas. Koko maan (3 368 €/as.) ja vastaavan kuntakoryhmän (3 521 €/as.) keskimääräinen lainamäärä oli hieman yli 5 000 euroa per asukas pienempi vuonna 2023. Kyyjärven lainamäärä on kuitenkin vähentynyt viime vuosina ja esim. vuonna 2020 emolla oli lainaa reilu 13 milj. euroa. Konsernin lainamäärä oli 12,6 milj. euroa eli 10 719 euroa per asukas vuonna 2023. Kuviossa 8 on emokunnan ja konsernin lainamäärät vuosina 2021–2023 per asukas sekä vastaavat viiteryhmien tiedot. Tavoitteena on, että lainaa lyhennetään noin 0,5 milj. euroa vuosittain.

Kuvio 8. Emon ja konsernin lainamäärät vuosina 2021–2023, €/asukas

Rahavarojen tilanne on Kyyjärvellä varsin hyvä eli emolla oli vuonna 2023 rahavaroja yli 5-kertainen (n. 6,6 milj. euroa eli 5 634 €/as.) määrä verrattuna maan keskimäärään (1 090 €/as.). Konsernin rahavarat olivat taas n. 7,1 milj. euroa eli 6 093 euroa per asukas. Rahavarojen tuotto onkin ollut ja on ennakoitu myös tulevina vuosina varsin hyväksi eli muiden rahoitustuottojen määrän arvioidaan olevan n. 250 000 euron tasolla lähivuosina.

2.2. Talouden kehitysarvio ja tasapainottamistoimenpiteet

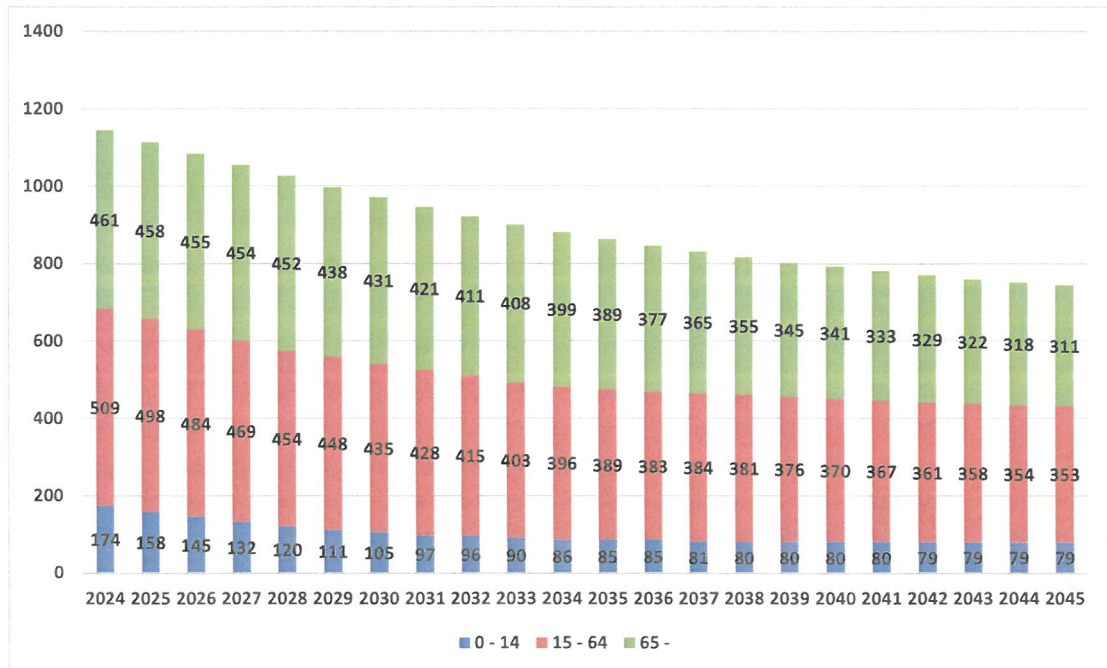
Tulevien vuosien talouden kehitystä on tarkasteltu sekä emokunnan että kuntakonsernin osalta painottaen kuitenkin emokunnan tilannetta. Kuten aiemmin on todettu, Kyyjärvi päätyi arviointimenettelyyn konsernin taseen kertyneen alijäämän perusteella. Emokunnan ja konsernin taseen kertyneen alijäämän määrä on Kyyjärvellä lähes sama eli noin 2,8 milj. euroa, joten emokunnan alijäämän kehitys kuvaa käytännössä myös konsernin alijäämän kehitystä.

Talouden tasapainottamistoimilla on oleellinen merkitys Kyyjärven talouden ja arviointimenettelyn kriteerien kehitykselle – tiivistyen siihen, että taseen kertynyt alijäämä saadaan katettua kohtuullisessa ajassa. Näiden lisäksi talouden kehitykseen vaikuttavat muut toimintaympäristön muutokset, kuten demografisten tekijöiden ja elinkeinotoiminnan sekä yleisen talustilanteen kehittyminen. Myös valtion toimenpiteillä voi olla suurikin vaikutus kunnan talouteen. Esimerkiksi vuoden 2025 alusta tuli voimaan TE-palvelu-uudistus, jossa työvoima- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen siirrettiin kuntien vastuulle sekä samalla laajennettiin kuntien rahoitusvastuuta työttömyysturvasta. TE-palvelu-uudistus vaikuttaa kuntien menoja ja valtionosuuksia lisäävästi vuodesta 2025 lukien. Vaikka lähtökohtaisesti ao. uudistuksen talousvaikutukset on rajattu lähes kustannusneutraaliksi, niin jatkossa esimerkiksi talouden suhdannevaihtelut voivat lisätä kunnan työttömyyttä, mikä taas lisää kunnan rahoitusosuutta työttömyysturvasta.

Toinen kuntien lähivuosien talouteen mahdollisesti merkittävästi vaikuttava tekijä on käynnissä oleva kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka voimaantuloa on lykätty vuodelle vuoteen 2027. Uudistuksen selvityshenkilöt ovat esittäneet muun muassa muiden kuin ydinvoimalaitosten (kuten tuulivoimalaitosten) osittaista sisällyttämistä tulojen tasausjärjestelmään, mikä tarkoittaisi, että mm. tuulivoimalaitoskuntien valtionosuuksien määrä tulisi pieneneään jonkin verran nykyisestä. Em. muutos vähentäisi siis myös Kyyjärven valtionosuuksien määrää vuodesta 2027 lähtien. Toisaalta uudistus voi vaikuttaa Kyyjärven valtionosuuksiin muilta osin positiivisesti tai negatiivisesti, joten oleellista on mitä tapahtuu valtionosuuksille kokonaisuudessaan.

Kyyjärven asukasmäärä oli 1 174 vuoden 2023 lopussa. Asukasmäärä on ollut selvästi laskeva ja kehityksen ennakoitaan jatkuvan samankaltaisena myös jatkossa. Tilastokeskuksen väestöennusteen (10/2024) mukaan Kyyjärven asukasmäärä vähenee seuraavina vuosina peräti noin 2,5 prosentin vuosivauhtia. Kyyjärven väestörakenne on samankaltainen kuin vastaavan kuntakokoryhmän kunnissa, joskin 65 vuotta täyttäneiden ja toisaalta alle 15-vuotiaiden osuudet ovat hieman verrokkeja suuremmat. Tällä hetkellä Kyyjärven 65 vuotta täyttäneiden määrä on noin 39 prosenttia koko väestöstä ja Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan osuus vakiintuisi seuraavien aikana noin 45 prosenttiin. Vastaavasti työikäisen väestön ja lasten määrät ovat laskussa. Epäedullinen väestörakenne tarkoittaa, että väestöllinen huoltosuhde on heikko eli 121,9 vuonna 2023. Tämä näkyy myös kunnallisverotulojen heikkona tuottona sekä kehityksenä. Väestöllinen eli demografinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhdetta 15-64 -vuotiaiden määrään. Saatu luku kerrotaan sadalla. Luku 100 tarkoittaa, että jokaista 15-64 -vuotiasta kohden on yksi huollettava.

Kuvio 9. Kyyjärven väestöennuste ikäryhmittäin vuoteen 2045, Lähde: Tilastokeskus 10/2024

Kyyjärven talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kyyjärven kunta on tuonut esiin arviointiryhmän työn aikana useita erilaisia talouden tasapainottamistoimenpiteitä, joista osa on toteutettu jo vuonna 2024 ja loput toteutetaan lähivuosien aikana. Tasapainottamistoimet on sisällytetty arviointiryhmän laatimaan talouden kehitysarvioon, jota käsitellään tarkemmin seuraavassa alakappaleessa.

Tulojen osalta euromääräisesti vaikuttavin toimenpide on tuulivoimalaitosten valmistuminen siten, että niistä saatavia kiinteistöverotuloja kertyi jo vuonna 2024 ja tuotto on täysimääräinen vuodesta 2025 lähtien. Uusia tuulivoimaloita valmistuu kaikkiaan 15 kappaletta ja niiden yhteenlaskettu kiinteistöveron tuotto on noin 600 000 euroa vuodesta 2025 lähtien. Sen lisäksi kertaluonteisena toimena vuonna 2024 on kotiutettu arvopapereiden myyntivoittoja hieman yli miljoona euroa.

Verotuloihin liittyen kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosentteja kunta ei ole toistaiseksi korottamassa lähivuosina eli talouden kehitysarviossa veroprosentit on pidetty muuttumattomina koko tarkastelukauden ajan.

Menojen osalta euromääräisesti vaikuttavimmat tasapainottamistoimenpiteet koostuvat henkilöstön vähennyksistä, jotka kohdistuvat pääosin sivistystoimeen vuosina 2024 ja 2026–2028. Em. sivistystoimen henkilöstövähennykset ovat vuositasolla seuraavat:

- 2024: 0,3 htv
- 2025: 0,5 htv
- 2026: 1 htv
- 2027: 0,4 htv
- 2028: 0,4 htv.

Lisäksi elinkeinokoordinaattorin toimi lakkautettiin 31.3.2024. Muita toimintakuluja vähentää muun muassa Kauppakeskus Paletin myynnin seurauksena vastikekulujen poistuminen vuodesta 2025 lähtien (n. 245 000 euroa). Toisaalta Paletista saatavat vuokratuotot (n. 185 000 euroa) poistuvat myös.

Vuosittaiset tulojen ja menojen muutokset sekä tasapainottamistoimenpiteet on kuvattu tarkemmin liitteessä 3.

Arviointiryhmä pitää hyvänä ja kestäväenä sitä, että talouden tasapainottamistoimet ovat luonteeltaan rakenteellisia ja pysyviä, eivätkä esimerkiksi kertaluonteisia omaisuuden myyntejä. Arviointiryhmä esittää kuitenkin lievän huolensa siitä, että Kyyjärven palveluiden tehostamisvara on jatkossa varsin vähäinen. Näin ollen tulevaisuudessa mahdolliset, etenkin ennakoimattomat, menojen lisäykset tai tulojen vähennykset voivat taas heikentää taloustilannetta ja näin vaarantaa kuntalaisten palveluiden saatavuutta. Myös henkilöstön vähentämisten vaikutuksiin tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota, esimerkiksi jäljelle jäävän henkilöstön työhyvinvointiin liittyen. Elinvoimaisen kunnan tulee tarjota asukkailleen ja yrityksille lakisääteisten palveluiden ohella myös muita veto- ja pitovoimaan liittyviä palveluita sekä olosuhteita. Kuten aiemmin on todettu, Kyyjärvellä on kuitenkin varsin hyvä kassan riittävyys, jolla voidaan tarvittaessa osin paikata talouden ennakoimattomia kulujen tai tulojen muutoksia.

Talouden kehitysarvio

Sote-uudistuksen seurauksena kuntien kustannukset ja tuotot ovat huomattavasti pienemmät kuin aiemmin. Talouden kestävyyyden kannalta oleellista on kuitenkin se, että mitä tapahtuu tulevina vuosina tasapainoa kuvaaville tuloslaskelman keskeisille summaerille, vuosikatteelle ja tilikauden tulokselle. Kuten edellä on todettu, uudistuksen suorat vaikutukset tasapainoon eli vuosikatteeseen poistojen jälkeen on rajattu maltillisiksi. Kyyjärven osalta jäljelle jäävien lakisääteisten, pääosin sivistystoimen, tehtävien kustannuskehitys tulee olemaan melko maltillista johtuen väestörakenteen kehityksestä. Kuntien lakisääteiset tehtävät koostuvat sote- ja pelastustoimen tehtävien poistumisen myötä pääosin sivistyspalveluista kuten varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta, joten lasten ja nuorten määrän kehityksellä on oleellinen merkitys kunnan kustannusten kehityksen kannalta.

Yleisen hintatason ja kunta-alan palkkojen nousun myötä myös kuntiin jäljelle jäävienkin palveluiden kustannukset ovat kasvussa, vaikka palvelun tarve ei kasvakaan tai olisi lievässä laskussa kuten Kyyjärven tapauksessa. Syksyllä 2024 julkaistun kuntatalousohjelman (Kuntatalousohjelma vuosille 2025–2028, valtiovarainministeriön julkaisu 2024:46) kuntatalouden tilanne heikkenee oleellisesti vuodesta 2024 lähtien, kun yleinen talouden vaikeus jatkuu ja kuntien saamat poikkeuksellisen suuret ns. verohännät poistuvat vuodesta 2024 lähtien. Kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden vuosikate ei riitä poistoihin eikä nettoinvestointeihin vuosina 2025–2028. Lisäksi kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta uhkaa heikentyä noin 2 mrd. euron alijäämään samana ajanjaksona. Tämä aiheuttaa kunnille talouden sopeuttamis- sekä veronkorotuspaineita.

Kuntataloudessa paineita aiheuttaa etenkin kustannusten nopea nousu pääosin palkankorotusten ja pitkittyneen inflaation myötä. Nykyinen kunta-alan yleinen virka- ja työehtosopimus on voimassa

30.4.2025 saakka ja tulevissa uusissa sopimusneuvotteluissa palkankorotuspaineet ovat ilmeiset mm. heikentyneen ostovoiman takia. Kiihtyneen inflaation täysimääräiset vaikutukset näkyvät kunnissa osin viiveellä pitkien ostopalvelusopimusten vuoksi. Kuntatalouden toimintamenot kasvavat vuosina 2025–2028 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pientenytymisen vuoksi. Poikkeuksen tähän muodostaa ainoastaan vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Kuntatalousohjelman mukaan kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksin muutos on noin 3,3 prosenttia vuosina 2025–2027 ja tästä eteenpäin hieman alle 3 prosenttia. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kuten edellä todettu uusi sopimustilanne on toistaiseksi auki ja se voi kasvattaa kuntien henkilöstökuluja kuntatalousohjelmassa arvioitua enemmän.

Vuonna 2025 työ- ja elinkeinopalvelut siirretään siis kuntien vastuulle. Muutos laajentaa kuntien tehtäväkenttää ja kasvattaa kuntatalouden toimintamenoja vajaalla 900 milj. eurolla vuonna 2025. TE-palvelu-uudistus lisää vastaavasti kuntien valtionosuuksia, joten lähtökohtaisesti uudistus on kunta-valtio rahoitussuhteessa kustannusneutraali. Kuntakohtaisesti muutoksia voi kuitenkin tulla ainakin tulevaisuudessa ja uudistuksen seurauksena työllisyyskehityksellä on jatkossa entistä suurempi vaikutus kunnan talouteen. Kyyjärven kunta ei voi itse järjestää TE-palveluita, vaan niiden järjestämisen edellytyksenä on vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja. Kyyjärvi kuuluu Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen, johon kuuluu 12 muuta kuntaa.

Kyyjärven väestö- ja elinkeinorakenne huomioon ottaen verotulojen kehitys kokonaisuudessaan on varsin maltillista pitkällä aikavälillä. Kunnallis- ja kiinteistöveron määrät ovat olleet hieman viiteryhmiä alempia, kun taas yhteisöveron määrä on ollut suurempi. Kiinteistöveron osalta Kyyjärven tilanne kuitenkin muuttuu parempaan suuntaan tuulivoimalaitosten myötä. Kunnallisverossa kasvu on arviolta noin 5 prosentin tasolla vuosina 2025 ja 2026, mutta tästä eteenpäin kasvun arvioidaan jäävän alle prosentin tasolle. Vuoden 2025 suurehkoon kasvuun vaikuttaa osin vuoden 2024 veron vähäinen määrä. Kyyjärven kunnallisveroprosentti on 9,9 vuonna 2025, mikä on noin 2,5 %-yksikköä maan keskimääräistä korkeampi. Korotusvaraa ei siis enää kovin paljon ole ottaen huomioon mahdolliset negatiiviset vaikutukset kunnan asukkaiden veto- ja pitovoimaan.

Yhteisöveron osalta arviointiryhmä pitää lievänä riskinä sitä, että Kyyjärven yritysperusta on varsin kapea – merkittävin yhteisöveron maksaja ja työllistäjä on betonialan yritys Betsset Oy. Betsset Oy:n henkilöstömäärä muodosta hieman yli puolet koko Kyyjärven kunnan alueen työntekijämäärästä. Julkisen sektorin henkilöstömäärä on vajaa kolmannes ja noin 18 prosenttia muodostuu pienistä yrityksistä.

Valtiovarainministeriön arviolaskelman mukaan Kyyjärven valtionosuudet kasvavat huomattavasti vuonna 2025, mikä johtuu osin TE-palvelu-uudistuksesta. Koska valtionosuudet määräytyvät pääosin nuorisoiäluokkien perusteella, Kyyjärven valtionosuuksissa ei ole odotettavissa vuodesta

2026 eteenpäin juurikaan kasvua ja matalan inflaation vallitessa on mahdollista jopa niiden kääntyminen laskusuuntaan.

Kyyjärven investointitaso on arvioitu kehitysarviossa varsin maltilliseksi ja tasoltaan jonkin verran alle poistotason. Vaikka toistaiseksi lähivuosina ei ole kunnan edustajien mukaan näköpiirissä merkittäviä investointitarpeita, ennakoimattomia korjaustarpeita voi kuitenkin ilmetä, mikä taas osaltaan kaventaa kunnan talouden liikkumavaraa.

Kuten aiemmin on todettu, arviointiryhmä on laatinut talouden kehitysarvion (liite 2) ja sisällyttänyt siihen Kyyjärven edustajien esittämät talouden tasapainottamistoimenpiteet (liite 3). Kehitysarviosta ilmenevät tulos- ja rahoituslaskelman sekä taseen keskeisten erien kehitysarvio vuoteen 2030 saakka.

Kyyjärvi sai vuoden 2024 joulukuussa harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 59 000 euroa (50 €/asukas), joka osaltaan paransi vuoden 2024 tulosta. Tämä huomioiden, kehitysarvion mukaan vuosi 2024 tulisi olemaan noin 912 000 euroa ylijäämäinen. Lopullinen tilinpäätös vuodelta 2024 valmistuu kuitenkin vasta keväällä 2025. Kehitysarvion mukaan myös seuraavien vuosien tilikaudet ovat selvästi ylijäämäisiä, vaikkakin hieman heikentyen vuodesta 2024. Ylijäämäiset tilikaudet johtavat siihen, että Kyyjärven taseen kertynyt alijäämä tulisi katetuksi vuonna 2027, koskien siis sekä emoa että konsernia.

Kehitysarvion mukaan myös lainamäärä vähenee seuraavina vuosina edellyttäen, että esimerkiksi investointitaso pysyy arvion mukaisena. Tämän sekä rahavarojen suuruuden takia Kyyjärven nettovelka on kehitysarviossa oletettu kääntyvän positiiviseksi eli rahavarojen määrä ylittäisi lainojen määrän vuonna 2028. Tähän oletukseen tulee kuitenkin suhtautua varauksellisesti.

Konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen osalta Kiinteistö Oy Kyyjärven Liikekeskuksen ja Kyyjärven Lämpö Oy:n taloustilanteet näyttävät Kyyjärven edustajien mukaan tasapainoisilta ja etenkin Kyyjärven Lämpö Oy:n vaikutus kuntakonsernin talouteen on tulevana vuosina positiivinen eli taloutta vahvistava. Sen sijaan Kyyjärven Vuokra-asunnot Oy:n tilanne on haastava. Vuokra-asunnoilla on lainaa 1,87 miljoonaa euroa ja korkojen nousu on aiheuttanut haasteita taloudelle. Tilanteen myötä kunta on päättänyt tukea Vuokra-asuntoja lainan korkojen osalta seuraavat kolme vuotta (2025–2028). Vuokra-asunnoille on tehty kehittämissuunnitelma vuosille 2020–2025, jossa pääpaino oli rakennuskannan vähentäminen, mikä on toteutunut purkamalla kaksi kohdetta. Tehdyt toimenpiteet ovat olleet oikeansuuntaiset, koska käyttöaste on pystytty pitämään yli 80 % koko ajan ja vuokratuotot ovat olleet yli budjetoidun. Suunnitelmaa tullaan päivittämään vuosille 2026–2030, missä pääpainopisteenä tulee olemaan yhtiön taloudellisen tilanteen tervehdyttäminen.

On selvää, että nyt laadittu kehitysarvio sisältää epävarmuuksia etenkin mitä pidemmälle tarkastelu ulottuu. Arviointiryhmän näkemyksen mukaan edellä kuvattu kertyneen alijäämän kattaminen vuoteen 2027 mennessä vaikuttaa kuitenkin realistiselta.

3. Arviointiryhmän ehdotus

Ottaen huomioon talouden tasapainottamistoimenpiteiden mukainen kehitysarvio sekä muut kunnan toimintaympäristöön vaikuttavat tekijät, arviointiryhmä katsoo, että Kyyjärven kunnalla on taloudelliset edellytykset asukkaiden palveluiden turvaamiseen itsenäisenä kuntana. Arviointiryhmän mukaan tämän edellytyksenä on, että Kyyjärven kunta sitoutuu liitteessä 3 mainittujen talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamiseen ja sisällyttää ne taloussuunnittelukauden (2025–2027) talousarvioihin. Lähtökohtana on, että Kyyjärven konsernin taseen kertynyt alijäämä tulee katetuksi viimeistään vuonna 2027.

Kuntalain 118 §:n mukaan talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat valtuuston päätöksiä toimenpiteistä. Lisäksi em. pykälän mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys toimenpiteiden toteutumisesta ja riittävydestä tilikaudella. Kunnan on saatettava selvitys valtiovarainministeriön tietoon tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

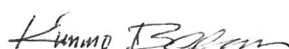
4. Jatkotoimenpiteet

Kunnanvaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän ehdotus ja saatettava sitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon ja mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten **14.3.2025** mennessä.

Valtiovarainministeriö tulee seuraamaan Kyyjärven kunnan talouden kehitystä ja jos toimenpiteet eivät ole toteutuneet ja arviointimenettelyn kriteerit edelleen täytyvät, ministeriö voi aloittaa ilman arviointiryhmän asettamista kuntarakennelaissa tarkoitettu erityinen selvitys kuntajaon muuttamiseksi (kuntalain 118 §:n 7 mom.).

Ville Salonen

Kimmo Behm

Maija Uusisalo

Liitteet

- Liite 1. Asettamispäätös
- Liite 2. Kyyjärven kunnan talouden kehitysarvio
- Liite 3. Tulojen ja menojen vuosimuutokset ml. talouden tasapainottamistoimet

Liite 1. Asettamispäätös VM 28.8.2024, VN/22596/2024**Kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaisen arviointiryhmän asettaminen**

Asettaminen	Valtiovarainministeriö on tänään asettanut kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaisen Kyyjärven kuntaa koskevan arviointiryhmän, jonka tehtävänä on tehdä mainitussa laissa tarkoitettu selvitys kunnan mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut.
Toimikausi	28.8.2024 – 31.1.2025
Tausta ja tehtävät	<p>Kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen 118 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy.</p> <p>Mainitun lain 118 §:n 3 momentin mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet 118 § 3 momentissa mainitut raja-arvot. Kyyjärven kunnan vuoden 2022 konsernitilinpäätöksen asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on 2 564 euroa ja vuoden 2023 vastaava alijäämä on 2 370 euroa. Alijäämän määrässä on huomioitu myös muut tuloksenkäsittelyeränä muut omat rahastot. Näin ollen arviointimenettelyn kriteeri täyttyy.</p> <p>Selvitystä varten asetetaan laissa säädetyn menettelyn mukaisesti arviointiryhmä, jonka jäsenistä yhden nimeää valtiovarainministeriö ja yhden asianomainen kunta. Lisäksi valtiovarainministeriö nimeää asianomaista kuntaa kuultuaan arviointiryhmän puheenjohtajaksi mainituista tahoista riippumattoman henkilön.</p> <p>Arviointiryhmä tekee ehdotuksen kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Kunnanvaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän toimenpide-ehdotukset ja saatettava niitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Valtiovarainministeriö tekee arviointiryhmän toimenpide-ehdotusten ja kunnanvaltuuston päätösten perusteella ratkaisun kuntarakennelaissa tarkoitettun erityisen selvityksen tarpeellisuudesta kuntajaon muuttamiseksi.</p>
Organisointi	Arviointiryhmän kokoonpano on seuraava:
	Puheenjohtaja Kimmo Behm, hallintotieteiden maisteri
	Kunnan nimeämä jäsen Maija Uusisalo, kunnanvaltuuston puheenjohtaja

Liite 2. Kyyjärven talouden kehitysarvio sisältäen tasapainottoimet

	TP 2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
TULOSLASKELMA								
Asukasluku 31.12.	1 174	1 156	1 136	1 119	1 102	1 083	1 065	1 047
Veroprosentti	9,86	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90	9,90
vero-% yksikön tuotto	200	181	190	199	200	200	200	205
→ muutoksen vaikutus		8	0	0	0	0	0	0
Toimintatuotot	1 314	1 340	1 085	963	967	972	976	981
Toimintakulut	4 841	4 864	4 551	4 700	4 815	4 942	5 104	5 209
valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0	0
Toimintakate	-3 527	-3 524	-3 466	-3 737	-3 848	-3 970	-4 128	-4 228
Kunnallisverot	1 973	1 795	1 880	1 975	1 981	1 981	1 981	2 031
Yhteisöverot	804	640	620	660	696	700	718	735
Kiinteistöverot	519	1 069	1 197	1 197	1 167	1 130	1 100	1 100
Verotulot	3 296	3 504	3 697	3 832	3 844	3 811	3 799	3 866
Valtionosuudet, ml hark.var.	985	614	959	965	965	965	965	965
Korkotuotot	1	4	0	0	0	0	0	0
Korkokulut	349	388	280	240	220	200	200	200
Muut rahoitustuotot	334	1 084	280	240	220	220	240	260
Muut rahoituskulut	15	-8	0	0	0	0	0	0
VUOSIKATE	726	1 302	1 190	1 060	961	826	676	663
€/asukas	618	1 127	1 047	947	872	762	635	633
Poistot ja arvonalent.	515	390	364	350	350	350	350	350
Satunnaiset tuotot	1	0	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset kulut	18	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	194	912	826	710	611	476	326	313
Poistoeron lisäys(-) tai väh.(+)	0	0	0	0	0	0	0	0
Varausten lisäys(-) tai väh.(+)	0	0	0	0	0	0	0	0
Rahastojen lisäys(-) tai väh.(+)	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	194	912	826	710	611	476	326	313
TASEESTA								
Kertynyt yli-/alijäämä	-2 860	-1 948	-1 122	-412	199	675	1 001	1 314
€/asukas	-2 436	-1 686	-988	-368	180	623	940	1 255

RAHOITUSLASKELMAN JA TASEEN TIETOJA (sisältäen nettorahoitustarpeen ja sen vajeen kattamiso)

Vuosikate	726	1 302	1 190	1 060	961	826	676	663
Tulorahoituksen korjauserät	-1	0	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset erät, netto	-17	0	0	0	0	0	0	0
= 1. Toiminnan rahavirta	708	1 302	1 190	1 060	961	826	676	663
Investointimenot	-269	-305	-287	-296	-292	-294	-293	-293
Rahoitusosuudet investointeihin	0	0	0	0	0	0	0	0
Inv.hyödykkeiden luovutustulot	264	50	50	50	50	50	50	50
= 2. Nettoinvestoinnit	-5	-255	-237	-246	-242	-244	-243	-243
€/asukas	-4	-221	-209	-220	-219	-225	-228	-232
= 3. Toim. ja inv. rahavirta (1. Tulorahoitus+ 2. Nettoinv.)	703	1 047	953	814	719	582	433	420
4. Nettorahoitustarve (= 3. Toim. ja inv.rahav. + antolainasaam. muutokset - lainanlyh.)		547	453	314	219	82	-67	-80
Antolainauksen muutokset	36	0	0	0	0	0	0	0
Lainamäärän muutos;	-500	-500	-500	-500	-500	-500	-440	-428
Lainanlyhennykset		500	500	500	500	500	500	500
Lainanlisäystarve		0	0	0	0	0	60	72
Lainakanta	10 200	9 700	9 200	8 700	8 200	7 700	7 260	6 832
€/asukas	8 688	8 393	8 096	7 774	7 443	7 107	6 816	6 527
Rahavarat	6 614	7 161	7 614	7 928	8 147	8 229	8 223	8 214
€/asukas	5 634	6 196	6 700	7 084	7 395	7 596	7 720	7 847
Nettovelka (rahat-lainat)	3 586	2 539	1 586	772	53	-529	-962	-1 382
€/asukas	3 055	2 197	1 396	690	48	-488	-904	-1 320

Liite 3. Kyyjärven tulojen ja menojen muutokset, sisältäen tasapainottamistoimet

Toimintatuottoihin ja -kuluihin vaikuttavat tekijät:

TP 2023 – TP enn. 2024

	2023	2024
Toimintatuotot	1 313 604	1 340 108 + 2,0 %
Toimintakulut	4 840 501	4 864 100 + 0,5 %

- **Myyntituotoissa** vähenemistä 7,9 %, kotikuntakorvauksen sekä talonmies- ja kaavoituspalv. väheneminen yht. n. 30 000 €.
- **Muissa toimintatuotoissa** Paletin myynnin vaikutukset v. 2024, + 33 000 € (tulot OSK Keskimaalta 92 000 € - vuokratulojen väheneminen 58 000 €).
- **Henkilöstökuluissa** (-1,8%) pienemistä v. -23 vs. -24 aiheuttaa elinkeinokoordinaattorin toimen päättyminen 31.3.2024 sekä sivistyshallinnon tehtäväkuvien muutokset, yht. n. 45 000 €, vaikka palkoissa huomioitu 3,5 % korotus vuodelle 2024.
- **Palvelujen ostoissa** pienemistä (13,5 %) vuoteen 2024 verrattuna aiheuttaa v. -23 tehty vanhan alakoulurakennuksen purkutyöt, 142 000 € sekä v. -24 Kuntalaskennalta saatu hyvitys (n. 18 000 €), vuoden alun taloushallintopalveluiden toimimattomuuden vuoksi.
- **Aineet, tarvikkeet ja tavarat** tiliryhmässä kulujen vähenemistä (-16,4%) aiheutti v.-23 takautuvasti maksuun tulleet (3v.) sähkölaskut Elenialta, n. 50 000 € sekä bioroottorin osien hankinta n. 10 000 €. Vuonna 2024 sähkölaskujen väheneminen n. 15 000 € sekä hallinto- ja sivistysosastojen tarvikkehankintojen väheneminen n. 15 000 eurolla.
- **Avustukset** kasvaneet 11,2 %, lasten kotihoidon tuki, n. 8 000 €.
- **Muut toimintakulut** kasvaneet vuonna -24, Paletin loppulainan maksu, 322 000 euroa.

TP enn. 2024 – TA 2025

Toimintatuotot	1 340 108	1 085 373 - 19,1 %
Toimintakulut	4 864 100	4 550 727 - 6,4 %

- **Muut toimintatuotot** vähentyneet 28,8 %, Paletin vuokratuotot pois n. 185 000 €.
- **Henkilöstökuluissa** kasvua 2,3 %
- **Palvelujen ostoissa** kasvua 12,8 %, TE/Työllisyysalue n. 79 000 € sekä asiantuntijapalvelukuluja (elinkeino + rak.- ja ym.palv.) yht. n. 30 000 €.
- **Avustukset** kasvaneet 41,3 %, työllistämistoimenpiteet 34 000 €.
- **Muut toimintakulut** pienentyneet 66,2 %, Paletin vastikekulut pois, n. 245 000 € v. 2025 (sekä v. -24 Paletin loppulainan maksu nostaa vuoden -24 toimintakuluja 322 000 eurolla).

TA 2025 – TS 2026

Toimintatuotot	1 085 373	963 150 - 11,3 %
Toimintakulut	4 550 725	4 699 501 + 3,3 %

- **Muut toimintatuotot** vähenevät 21,1 %, vuokratuotot vähenevät 122 000 €.
- **Henkilöstökulut** kasvavat 1,2 %, sivistysosastolla kulut vähenevät 55 000 euroa. Laskettu 3,5 % tasokorotus.
- **Palvelujen ostoihin** laskettu 3,5 % korotus.
- **Aineet, tarvikkeet ja tavarat**, laskettu 3,5 % korotus.
- **Muut toimintakulut** kasvavat 22,0 %, Kyyjärven Vuokra-asuntojen korkoavustus 60 000 €.

TS 2026 – TS 2027

Toimintatuotot	963 150	967 500 + 0,5 %
Toimintakulut	4 699 501	4 814 998 + 2,5 %

- **Henkilöstökulut** kasvavat 2,0 %, sivistysosaston kuluissa vähennystä 20 000 € ja keittiöllä -17 000 €. Laskettu 3,5 % tasokorotus.
- **Palvelujen ostoihin** laskettu 3,5 % korotus.
- **Aineet, tarvikkeet ja tavarat**, laskettu 3,5 % korotus.
- **Muihin toimintakuluihin** lisätty 1,5 % korotus.

TS 2027 – TS 2028

Toimintatuotot	967 500	972 000 + 0,5 %
Toimintakulut	4 818 998	4 941 685 + 2,6 %

- **Henkilöstökulut** kasvavat 2,7 %, sivistysosaston kuluissa vähennystä 20 000 €. Laskettu 3,5 % tasokorotus.
- **Palvelujen ostoihin** laskettu 3,5 % korotus.
- **Aineet, tarvikkeet ja tavarat**, sivistyksen tarvikehankinnat pienenee 10 000 €. Laskettu 3,5 % korotus.
- **Muihin toimintakuluihin** lisätty 1,5 % korotus.

TS 2028 – TS 2029

Toimintatuotot	972 000	976 300 + 0,4 %
Toimintamenot	4 941 685	5 103 758 + 3,3 %

- **Henkilöstökulut** kasvavat 3,5 %.
- **Palvelujen ostoihin** laskettu 3,5 % korotus.
- **Aineet, tarvikkeet ja tavarat**, laskettu 3,5 % korotus.
- **Muihin toimintakuluihin** lisätty 1,5 % korotus.

TS 2029 – TS 2030

Toimintatuotot	976 300	980 600 + 0,4 %
Toimintakulut	5 103 758	5 209 304 + 2,1 %

- **Henkilöstökulut** kasvavat 1,3 %, sivistyksen tuntimäärän vähennys 60 000 €. Laskettu 3,5 % korotus.
- **Palvelujen ostoihin** laskettu 3,5 % korotus.
- **Aineet, tarvikkeet ja tavarat**, laskettu 3,5 % korotus.
- **Muihin toimintakuluihin** lisätty 1,5 % korotus.

Muita huomioita taloudelliseen kehitykseen liittyen:

- **Tuulivoimalaitoksista (15 kpl) saatavat kiinteistöverotulot noin 600 000 euroa/vuosi vuodesta 2025 lähtien.**
- Vuonna 2024 kotiutettu arvopapereiden myyntivoittoa 1 041 510 euroa, saatu arvonalentumisten palautumisia 40 100 euroa ja osinkotuottoja 1 585 e, eli yhteensä rahoitustuottoja n. 1 084 000.
- v. 2024 lainaa lyhennetty 500 000 e, pääoma nyt 9,7 M€.
- Tavoitteena lyhentää lainaa vuosittain 500 000 euroa.
- Aurinkovoimapuistojen mahdolliset tuotot – ei ole mukana laskelmissa:
  - o Piiharjunneva, kiinteistövero tuotto 50 000 €/vuosi v. 2026 alkaen.
  - o Savonneva + Ilmatar, kiinteistövero tuotto 800 000 €/vuosi v. 2027 alkaen.

